

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2, 01516 Vilnius, tel. + 370 5 219 1225, el. p. smmin@smm.lt, http://www.smm.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.
Atsisk. sąsk. LT30 7300 0100 0245 7205 „Swedbank“, AB, kodas 73000

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2024- Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO PATEIKIMO

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – Ministerija) pakartotinai teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros konsorciuose“ projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Nutarimo projektas parengtas, atsižvelgiant į Lietuvos mokslo tarybos (toliau – Taryba) 2024 m. kovo 4 d. raštu Nr. 4S-928 ir 2024 m. kovo 8 d. raštu Nr. 4S-968 pateiktus narystės tarptautinėse mokslinių tyrimų infrastruktūrose planų projektų apibendrinamuosius įvertinimus, 2009 m. birželio 25 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 723/2009 dėl Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros konsorciumo (ERIC) Bendrijos teisinio pagrindo (OL 2009 L 206, p. 1) su visais pakeitimais, padarytais 2013 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1261/2013 (OL 2013 L 326, p. 1), 9 straipsniu, Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių rengimo ir sudarymo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. spalio 1 d. nutarimu Nr. 1179 „Dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių rengimo ir sudarymo taisyklių patvirtinimo“, 14 punktą.

Nutarimo projektas buvo teiktas Lietuvos Respublikos Vyriausybei 2024 m. liepos 1 d. Pateikus Nutarimo projektą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija organizavo susitikimą su suinteresuotomis ministerijomis, siekdama išsiaiškinti Lietuvos narystės Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros konsorciume „Europos sveikatos, senėjimo ir išėjimo į pensiją tyrimas“ (SHARE-ERIC) (toliau – SHARE-ERIC) poreikius ir galimą naudą. Gražinus Nutarimo projektą rengėjui buvo inicijuoti atskiri susitikimai su Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos ir jai pavaldžių institucijų, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir jai pavaldžių institucijų, taip pat Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos atstovais, siekiant detaliau išsiaiškinti narystės SHARE-ERIC naudas konkrečioms politikos sritims ir galimus šių ministerijų ir joms pavaldžių institucijų poreikius. Atsižvelgiant į susitikimų rezultatus, papildyta šio teikimo dalis „Nutarimo projekto įgyvendinimo nauda. Narystės SHARE-ERIC nauda“.

SHARE – Europos sveikatos, senėjimo ir išėjimo į pensiją tyrimas. Senėjanti visuomenė – viena ryškiausių nūdienos socialinių tendencijų, ne tik kelia iššūkių socialinės apsaugos ar sveikatos priežiūros sistemoms, bet gresia ir esminiais visuomenės struktūros pokyčiais. Lietuva susiduria su panašiomis socialinėmis-demografinėmis tendencijomis, kaip ir visa Europa (pavyzdžiui, nedideliu gimstamumu), bet kitos tendencijos Lietuvoje pasireiškia didesniu mastu (pvz., emigracijos lygis). Todėl, norint suprasti Lietuvos situaciją, būtinas duomenų tarpkultūrinis palyginamumas. Šiame kontekste SHARE tyrimas siūlo unikalius duomenis, kurie mokslininkams gali padėti suprasti vykstančius procesus, o politikams ir valstybės institucijoms – priimti įrodymais grįstus sprendimus. Šie duomenys jau padeda suprasti senėjimo procesus Lietuvoje ir vykdyti įrodymais grįstą socialinę politiką.

SHARE-ERIC sutelkė tarpdisciplininę ekspertų senėjimo ir apklausų metodologijos sričių komandą, kuri yra pajėgi ne tik užtikrinti aukščiausios kokybės mokslinių duomenų surinkimą, bet ir katalizuoti inovacijas tyrimų metodologijos ir duomenų analizės srityse.

SHARE tyrimas laikytinas unikaliu tarp kitų socialinių longitudinalinių tarpkultūrinių tyrimų savo metodologinėmis ir technologinėmis inovacijomis. Tyrimui įgyvendinti atliekamas kompiuterizuotasis asmeninis interviu, pasitelkiant konkrečiai šiam tikslui sukurtą specialią programinę įrangą. Specializuota programinė įranga naudojama ir klausimynui vertinti bei duomenų kokybei užtikrinti. Taip pat į tyrimą integruojami ir metodai, kurie įprastesni kitokiems nei socialiniams tyrimams – suspaudimo jėgos matavimas, akcelerometrija, kraujo mėginių ėmimas, pažintinių gebėjimų matavimas ir kt. Visi paminėti aspektai SHARE tyrimą išskiria iš visų kitų socialinių tyrimų.

SHARE infrastruktūra šiuo metu apima visas Europos Sąjungos valstybes (išskyrus Airiją) ir vykdo dešimtą senėjimo tyrimų bangą. Kadangi tyrimai yra longitudinaliniai, tai leidžia stebėti su senėjimu susijusių procesų pokyčius bei pasitelkiant mokslą efektyviai reaguoti į kylančius visuomenės senėjimo iššūkius.

SHARE-ERIC infrastruktūros atitiktį mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) politikos prioritetams bei jos tvarumą įrodo jos įtraukimas į Europos mokslinių tyrimų infrastruktūrų strategijos forumo (angl. *European Strategy Forum for Research Infrastructures*, toliau – ESFRI) parengtą Europos mokslinių tyrimų infrastruktūrų (toliau – MTI) kelrodį. 2021 metų atnaujintame MTI kelrodyje SHARE-ERIC yra priskirta brandžių MTI grupei. Kadangi SHARE infrastruktūra sudaro galimybę sieti socialinius ir ekonominius duomenis su biologiniais ir mediciniais duomenimis, Europos lygmeniu yra matomas didelis potencialas susieti įvairius biomedicininis, sveikatos ir socialinius bei ekonominius SHARE ir kitų MTI, veikiančių sveikatos srityje, duomenis.

Rengiantis galimai Lietuvos narystei SHARE-ERIC, suburtas konsorciumas SHARE Lietuva, jungiantis Vilniaus universiteto, Lietuvos socialinių mokslų centro, Kauno technologijos universiteto, Vytauto Didžiojo universiteto tyrėjų grupes. Lietuvai įstojus į SHARE-ERIC, SHARE Lietuva taptų svarbia Europos ir pasaulio mokslinių tyrimų erdvės dalimi ir atlieptų MTEP politikos prioritetus, užtikrinant veiksmingą, aukštos kokybės, atsakingą ir efektyvią, skaitmeninėmis technologijomis grįstą prieigą prie mokslinių tyrimų duomenų, bei sudarytų galimybę Lietuvai kartu su Europos Sąjungos šalimis pasinaudoti duomenimis sprendžiant visuomenės senėjimo keliamus iššūkius.

CESSDA-ERIC – Europos socialinių mokslų duomenų archyvų konsorciumas. Ši paskirstytoji MTI teikia didelės apimties, integruotas ir tvarias duomenų paslaugas socialiniams mokslams ir vienija socialinių mokslų duomenų archyvus visoje Europoje, siekiant populiarinti socialinių mokslų tyrimų rezultatus ir remti nacionalinius bei tarptautinius tyrimus ir bendradarbiavimą. CESSDA sritys apima tyrimų duomenų valdymą, duomenų atradimą ir pakartotinį naudojimą, skaitmeninį išsaugojimą ir duomenų archyvavimą bei kitus įrankius ir paslaugas.

CESSDA įtraukiama į ESFRI rengiamą Europos MTI kelrodį nuo 2006 m., o 2017 m. tapo Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros konsorciumu (angl. *European research infrastructure consortium*, toliau – ERIC).

Konsorciumą sudaro 22 nariai, 1 stebėtojas ir 12 partnerių. Lietuva nuo 2012 m. yra CESSDA partnerė. CESSDA paslaugų teikėju Lietuvoje yra Lietuvos humanitarinių ir socialinių mokslų duomenų archyvas (toliau – LiDA). LiDA – virtuali skaitmeninė empirinių humanitarinių ir socialinių mokslų duomenų kaupimo, ilgalaikio saugojimo ir sklaidos infrastruktūra, suteikianti prieigą prie daugiau nei 600 tarptautinių ir nacionalinių duomenų rinkinių ir išteklių. LiDA saugomi daugelio svarbiausių mokslinių tarptautinių tyrimų, vykdomų Lietuvoje – Europos socialinio tyrimo, Europos vertybių studijos, Europos rinkimų studijos ir Tarptautinės socialinio tyrimo programos, – duomenys. LiDA kuruoja Kauno technologijos universiteto Duomenų analizės ir archyvavimo centras.

LiDA įtraukta į 2015 m. sudarytą Lietuvos MTI kelrodį. 2020 m. Kauno technologijos universitetas siekė, kad Lietuva taptų visaverčiu CESSDA nariu ir pateikė narystės plano projektą, kurį vertino Tarybos ekspertai. Taryba, apibendrinusi ekspertinio vertinimo rezultatus, nutarė narystės plano projektui pritarti, tačiau, susipažinusi su LiDA portalu, duomenų saugojimo ir

skelbimo sąlygomis, turėjo esminių pastabų ir jungtis į tarptautinę MTI nerekomendavo. Taryba taip pat nurodė, kad neturi lėšų finansuoti narystės išlaidoms, kurios 2021–2025 m. turėjo sudaryti 421,3 tūkst. Eur, iš kurių 322,2 tūkst. Eur prašyta iš valstybės biudžeto. Narystės mokestis yra 1 900 Eur kasmet. Didžiausia išlaidų dalis – administruojančių asmenų darbo užmokestis (334,5 tūkst. Eur 2021–2025 m. laikotarpiui).

Nuo to laiko situacija pasikeitė – LiDA portalas patobulintas, padidėjo bendras mokslo finansavimas ir atitinkamai jo dalis, skirta dalyvavimui tarptautinėse MTI skatinti. Be to, remiantis Lietuvos mokslinių tyrimų infrastruktūrų kelrodžio sudarymo ir dalyvavimo tarptautinių mokslinių tyrimų infrastruktūrų veikloje tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. birželio 6 d. įsakymu Nr. V-792 „Dėl Lietuvos mokslinių tyrimų infrastruktūrų kelrodžio sudarymo ir dalyvavimo tarptautinių mokslinių tyrimų infrastruktūrų veikloje tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas), dalį būtinųjų su naryste tarptautinėje MTI susijusių išlaidų turi padengti Lietuvai šioje MTI atstovaujanti institucija. Kauno technologijos universitetas pakartotinai pateikė narystės CESSDA plano projektą Tarybai įvertinti ir šįkart Taryba pasiūlė inicijuoti Lietuvos narystę šioje tarptautinėje MTI anksčiau paminėtu 2024 m. kovo 8 d. raštu Nr. 4S-968.

Nutarimo projekto įgyvendinimo mechanizmas.

Patvirtinus Nutarimo projektą, bus toliau vadovujamasi Aprašo nuostatomis, numatančiomis reikiamų narystės dokumentų parengimo ir patvirtinimo, narystės finansavimo, stebėsenos ir vertinimo procedūras:

1. Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymais bus paskirti Lietuvos atstovai (mokslo ir studijų institucijos) SHARE-ERIC ir CESSDA-ERIC.

2. Taryba savo nustatyta tvarka parengs ir patvirtins Lietuvos narystės SHARE-ERIC planą ir Lietuvos narystės CESSDA-ERIC planą.

3. Taryba su Lietuvos atstovais SHARE-ERIC ir CESSDA-ERIC sudarys sutartis dėl narystės planų įgyvendinimo (taip pat finansavimo).

4. Taryba vykdys Lietuvos MTI kelrodžio įgyvendinimo stebėseną, kuri apima ir narysčių tarptautinėse MTI planų įgyvendinimo stebėseną. Prireikus Lietuvos atstovai užtikrins duomenų ir kitos informacijos apie MTI, jų mokslo grupių veiklą ir rezultatų pateikimą Tarybai. Taryba kasmet parengs ir pateiks Ministerijai Lietuvos MTI kelrodžio įgyvendinimo stebėsenos ataskaitą.

5. Lietuvos atstovas tarptautinėje MTI pagal Tarybos patvirtintą formą:

5.1. kasmet pateiks Tarybai narystės tarptautinėje MTI finansinę ataskaitą;

5.2. per 2 mėnesius, įpusėjus narystės plano įgyvendinimo laikotarpiui, – tarpinę dalykinę narystės plano įgyvendinimo ataskaitą;

5.3. per 2 mėnesius nuo narystės plano įgyvendinimo laikotarpio pabaigos – apibendrinamąją narystės tarptautinėje MTI ataskaitą (apimančią narystės plano įgyvendinimo ataskaitą).

6. Taryba savo nustatyta tvarka atliks:

6.1. tarpinę narystės plano įgyvendinimo vertinimą, gavusi tarpinę dalykinę narystės plano įgyvendinimo ataskaitą;

6.2. apibendrinamąjį narystės tarptautinėje MTI vertinimą, gavusi apibendrinamąją narystės tarptautinėje MTI ataskaitą.

7. Taryba, įvertinusi ataskaitas, atsižvelgdama į vertinimo rezultatus, kitą turimą informaciją, vertinimus ir aplinkybes, priima sprendimą dėl narystės tarptautinėje MTI efektyvumo ir kartu su gautomis ataskaitomis teikia rekomendacijas Ministerijai ir Lietuvos atstovams tarptautinėse MTI.

8. Ministerija, atsižvelgdama į Tarybos siūlymus, galės pakeisti Lietuvos atstovus, teikti argumentuotą siūlymą Lietuvos Respublikos Vyriausybei nutraukti narystę tarptautinėje MTI.

9. Pasibaigus narysčių tarptautinėse MTI planų įgyvendinimo laikotarpiui ir nesant sprendimo nutraukti narystes, Taryba rengia ir tvirtina naujus narysčių planus.

Nutarimo projekto įgyvendinimo kaštai.

Su naryste tarptautinėse MTI susijusias išlaidas sudaro:

1. Narysčių mokesčiai.

2. Būtiniosios su narystėmis tarptautinėse MTI susijusios išlaidos.

Narystės SHARE mokestis 2024 ir 2025 m. sudarys 30 000 eurų kasmet, 2026 – 2028 m. – 31 700 eurų kasmet.

Narystės CESSDA mokestis sudarys 1 900 eurų kasmet.

Narystės mokestis visu narystės laikotarpiu finansuojamas iš Tarybos biudžeto (finansavimo šaltinis – švietimo, mokslo ir sporto ministro valdymo sričiai skirti valstybės biudžeto asignavimai (asignavimų valdytojas – Taryba).

Būtiniosios su naryste SHARE susijusios išlaidos 2024–2028 m. laikotarpiu sudarys 2 472 385 eurus.

Būtiniosios su naryste CESSDA susijusios išlaidos 2024–2028 m. laikotarpiu sudarys 680 985 eurus.

Būtiniosios išlaidos pirmaisiais narystės metais finansuojamos iš Tarybos biudžeto (finansavimo šaltinis – švietimo, mokslo ir sporto ministro valdymo sričiai skirti valstybės biudžeto asignavimai (asignavimų valdytojas – Taryba). Lietuvos atstovai:

- antraisiais narystės metais sumokės ne mažiau kaip 10 procentų būtinųjų išlaidų;
- trečiaisiais narystės metais sumokės ne mažiau kaip 20 procentų būtinųjų išlaidų;
- ketvirtaisiais ir vėlesniais narystės metais sumokės ne mažiau kaip 30 procentų būtinųjų išlaidų.

Narystės SHARE atveju Lietuvos atstovo indėlis 2024–2028 m. laikotarpiu sudarys 534 506 eurų, kuriuos planuojama padalinti tarp konsorciumo „SHARE Lietuva“ partnerių šiomis proporcijomis:

- Vilniaus universitetas – 417 893 eurai;
- Lietuvos socialinių tyrimų centras – 38 871 euras;
- Kauno technologijos universitetas – 38 871 euras;
- Vytauto Didžiojo universitetas – 38 871 euras;

Narystės CESSDA atveju, atstovaujančiosios institucijos skiriama bendra suma 2024–2028 m. laikotarpiu sudarys 122 904 eurus.

Nutarimo projekto įgyvendinimo nauda.

Narystės SHARE-ERIC nauda.

SHARE yra unikalus tyrimas, kuris suteikia ne tik jokių kitu būdu negaunamus duomenis, bet ir didelę naudą Lietuvai moksliniu, socialiniu, ekonominiu ir kt. požiūriu:

- SHARE suteikia aukštos kokybės tarpkultūriškai palyginamus ir longitudinius duomenis. Jie įgalina mokslininkus atlikti tarptautiniu mastu svarbias analizes bei bendradarbiauti su kitų šalių mokslininkais. Unikalaus platumo SHARE duomenų aprėptis leidžia praktiškai visų socialinių ir kitų mokslų atstovams nagrinėti visuomenei svarbius klausimus, taip pat skatina tarpšritinį ir tarpkryptinį bendradarbiavimą. SHARE duomenų prigimtis taip pat įgalina vystyti bendrus mokslinius projektus;

- SHARE taikomi inovatyvūs metodai apklausų metodologijos, kokybės kontrolės ir duomenų analizės srityje leidžia Lietuvos mokslininkams kelti kompetenciją. SHARE tyrimas išsiskiria metodologinėmis inovacijomis, ypač griežta kokybės kontrole. Metodologinės inovacijos, remiantis SHARE tyrimo patirtimi, galėtų būti pritaikytos ir mažesnės apimties lokaliems tyrimams Lietuvoje. SHARE tyrime surinkti plačios apimties longitudiniai duomenys taip pat reikalauja taikyti inovatyvias duomenų analizės strategijas ir taip prisidėti prie socialinių duomenų analizės metodologijos plėtros Lietuvoje. Analizuojant SHARE duomenis, sėkmingai taikomi tokie metodai kaip mašininis mokymasis;

- SHARE tyrimas taip pat suteikia galimybę valstybės institucijoms, politikams ir privačiam sektoriui, priimant sprendimus, įgyvendinant reformas bei stebint jų pasekmes, remtis aukštos kokybės longitudiniais duomenimis pensijų, taupymo, sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir kitose srityse. SHARE-ERIC priklausančiose šalyse, naudojantis SHARE tyrimo duomenimis, buvo sėkmingai įgyvendinti sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos sistemų pokyčiai, parengtos ir vykdytos įvairios atitinkamų sričių programos. SHARE duomenis taip pat naudoja ir tarptautinės

organizacijos (Europos Komisija, Ekonominės plėtros ir bendradarbiavimo organizacija, Pasaulio sveikatos organizacija, Pasaulio bankas ir kt.), atlikdamos analizes, planuodamos socialinę politiką bei teikdamos rekomendacijas;

- Lietuvos įstojimas į SHARE-ERIC ir dalyvavimas SHARE tyrime neša ekonominę naudą. Kuriamos apklausėjų ir tyrimą koordinuojančių specialistų darbo vietos, stiprinamas MTEP potencialas, didinamos tyrėjų, apklausas vykdančių specialistų kompetencijos. Taikomi tyrimų metodai ir instrumentai gali būti taikomi versle (stiprinamas Lietuvos rinkos tyrimų bendrovių potencialas konkuruoti tarptautiniu lygiu), viešajame sektoriuje. Dalyvavimas SHARE-ERIC tarptautinio konsorciumo valdymo procese suteikia Lietuvai geresnių politinių svertų formuojant mokslinių tyrimų politikos aplinką. SHARE tyrimas kurią ekonominę vertę Lietuvai per duomenų panaudojimą socialinės ir sveikatos politikos rekomendacijoms ir analizėms, kurios gali padėti sumažinti sveikatos priežiūros paslaugų kainą, padidinti vyresnio amžiaus žmonių socialinę įtrauktį, padidinti vyresnio amžiaus žmonių išlikimą darbo rinkoje ir pan. Kitų šalių patirtis rodo, kad SHARE duomenys gali būti panaudojami dar plačiau, pavyzdžiui, reformuojant pensijų sistemą, gerinant visuomenės sveikatą, identifikuojant pacientų poreikius pagalbai. Lietuvos dalyvavimas SHARE sudaro galimybes gauti tarptautinį finansavimą MTEP vykdyti.

Siekiant identifikuoti galimą Lietuvos narystės SHARE-ERIC naudą ir poreikius atskiroms politikos sritims, organizuoti susitikimai, kuriuose dalyvavo:

- Sveikatos apsaugos ministerijos ir jai pavaldžių ir (arba) sveikatos apsaugos sistemoje veikiančių institucijų, Vilniaus universiteto ir Ministerijos atstovai (susitikimas įvyko š. m. rugpjūčio 12 d. ir 23 d.);

- Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Vilniaus universiteto ir Ministerijos atstovai (susitikimas įvyko š. m. rugsėjo 3 d.);

- Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Vilniaus universiteto ir Ministerijos atstovai (susitikimas įvyko š. m. rugsėjo 4 d.).

SHARE tyrimo duomenys dėl savo aprėpties, tarptautinio ir longitudinalinio pobūdžio bei galimybės sujungti skirtingus rodiklius gali būti panaudojami skirtingoms viešosios politikos sritims:

- užimtumo politika (vyresnio amžiaus (50+) žmonių užimtumas, verslumas, sveikatos ypatumai, susiję su jų galimybe ištraukti į darbinę veiklą, darbo vietos kokybė, ketinimas pasitraukti iš darbo rinkos);

- socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų sistema (socialinių paslaugų (pvz., slaugos) prieinamumas, poreikis, pasitenkinimas sveikatos draudimu, nepatenkinti sveikatos priežiūros poreikiai (dėl kainos ir prieinamumo), paliatyviosios slaugos paslaugos);

- skurdo mažinimas (pajamos, finansinės transakcijos tarp išplėstinės šeimos narių, vartojimo ribojimas dėl finansinių prižasčių);

- visuomenės sveikatos politika (sveikatos būklė, fizinis aktyvumas, kasdieninės veiklos ribotumai, rūkymas, alkoholio vartojimas, mitybos ypatumai);

- psichikos sveikatos politika (pasitenkinimas gyvenimu, vienišumas, depresyvumas, pažintinis (kognityvinis) funkcionavimas, demencijos rizika);

- mokymosi visą gyvenimą politika (vyresnių žmonių dalyvavimas mokymo kursuose);

- kompiuterinis raštingumas (kompiuterio ir interneto naudojimas);

- sidabrinės ekonomikos plėtra (vyresnio amžiaus asmenų poreikiai, vartojimo ypatumai ir apribojimai);

- energetinis skurdas (išlaidos namų ūkiuose šildymui);

- regionų plėtra.

Numatoma, kad pirmiau minimi rodikliai bus analizuojami lyties, amžiaus, išsilavinimo, gyvenamosios vietovės tipo, pajamų, namų ūkio sudėties, šeiminių statuso ir kitais aspektais. SHARE tyrimo naudą didina tai, kad rodikliai gali būti palyginti su situacija kitose Europos Sąjungos šalyse, sekami per laiką (nes tie patys asmenys dalyvauja tyrime pakartotinai) bei susieti su kitais rodikliais ar viso gyvenimo istorija.

Vienas potencialių SHARE tyrimo duomenų panaudojimo privalumų yra galimybė susieti SHARE tyrimo duomenis su nacionalinių registrų duomenimis.

Ilgalaikė politikos sėkmė ar nesėkmė gali būti vertinama per ekonominę politikos intervencijų aspektą – veiksmingumą, nes ilgalaikėje politinių sprendimų perspektyvoje svarbu pasiekti tikslus, rodiklius, visuomenės nuostatų bei elgsenos kaitą, užtikrinant efektyvų valstybės biudžeto lėšų panaudojimą, tinkamą fiskalinę, investicinę, reguliacinę aplinką. SHARE ir kiti longitudinaliniai tarptautiniai palyginamieji tyrimai per duomenų rinkimą pasikartojančių bangų principu suteikia žinių apie tendencijas bei elgsenos diferenciacijas tarp skirtingų gyventojų kohortų ir leidžia formuoti taiklias valstybės intervencijas.

Vienas iš SHARE Lietuva konsorciumo uždavinių yra megzti nuoseklų bendradarbiavimą su politiką formuojančiomis valstybės institucijoms (pvz., ministerijomis, departamentais), siekiant užtikrinti efektyviausią SHARE Lietuva išteklių panaudojimą duomenimis grįstai politikai vystyti Lietuvoje. Šio bendradarbiavimo metu bus siekiama išsiaiškinti tikslinių institucijų poreikius ir prioritetus bei tai, kaip minėti poreikiai ir (arba) prioritetai gali būti atliepti SHARE Lietuva infrastruktūros teikiamomis galimybėmis. Be to, tikimasi ne tik išsiaiškinti esamus prioritetus ir poreikius, bet taip pat pasiūlyti ir naujų ateities perspektyvų, pagrįstų šiuolaikinėmis tarptautinio lygio moksle vyraujančiomis naujovėmis ir tendencijomis. Tad pirmiau pateiktas rodiklių ir galimybių sąrašas nėra baigtinis, jis gali būti pildomas ir tobulinamas vystant minėtą nuoseklų bendradarbiavimą.

Lietuvai įstojus į SHARE-ERIC, jai atstovaujantis konsorciumas SHARE Lietuva taptų svarbia Europos ir pasaulio mokslinių tyrimų erdvės dalimi, užtikrinant veiksmingą, aukštos kokybės, atsakingą ir efektyvią, skaitmeninėmis technologijomis grįstą prieigą prie mokslinių tyrimų duomenų, bei sudarytų galimybę Lietuvai kartu su Europos Sąjungos šalimis pasinaudoti tarpkultūriškai palyginamais longitudinaliais duomenimis sprendžiant visuomenės senėjimo keliamus iššūkius.

Narystės CESSDA-ERIC nauda.

Duomenų pakartotinis naudojimas padidina duomenų rinkinių vertę, auga atskirų tyrimų produktyvumas, patikimumas, taupomas mokslininkų laikas ir kiti ištekliai, suteikiama pagalba ugdant ir užtikrinant reikiamas duomenų paieškos ir analizės kompetencijas. Tyrėjams, visuomenės atstovams ir studentams būtų suteikta paprasta ir greita prieiga prie kokybiškų duomenų, užtikrintas bendras prieigos taškas tiek prie Lietuvos, tiek prie užsienio duomenų rinkinių (per LiDA ir CESSDA ERIC platformų integravimą). Taip pat būtų užtikrinama aukšta dokumentacijos ir kontekstinės informacijos kokybė, saugus ir patikimas mokslinių tyrimų duomenų saugojimas, išvengiant duomenų tyčinio ar netyčinio praradimo, galimybė patenkinti mokslinių žurnalų reikalavimus dėl atviros prieigos prie publikacijose naudojamų duomenų. Ilgalaikėje perspektyvoje didėtų Lietuvos socialinių mokslų tyrimų tarptautinis matomumas (per Lietuvos duomenų rinkinių naudojimą ir citavimą), būtų sukurtas potencialas inovacijoms socialinių tyrimų duomenų pagrindu, skatinamos naujovės mokslinių tyrimų ir duomenų valdymo srityse, augtų Lietuvos tyrėjų potencialas, skatinama tyrimų kokybė ir etika. CESSDA duomenys saugomi ilgą laiką, o tai įgalina istorinius ir palyginamuosius tyrimus.

Individuali nauda pasireikštų mokslą ir švietimą finansuojančioms organizacijoms (pvz., kaštų taupymas naujiems duomenims rinkti, sąnaudų efektyvumas finansuojant vieną stiprų nacionalinį archyvą), mokslininkams ir tyrėjams (pvz., paprasta ir bendra prieiga prie kokybiškų duomenų, didesnis tyrimų matomumas bei citavimas, galimybė užtikrinti kokybišką ir ilgalaikę prieigą prie sukurtų duomenų). Naudą visuomenei teiktų nacionalinis duomenų archyvas, kaip bendras kokybiškų ir dažnai unikalių duomenų šaltinis. Taip pat būtų sudarytos prielaidos skatinti įvairesnius ilgalaikius, palyginamuosius tyrimus, prisidedama prie naujos kartos tyrėjų kompetencijų ugdymo, skatinama tyrimų kokybė, skaidrumas ir etika, mokslinių tyrimų duomenys atverti įvairioms (ne mokslininkų) duomenų naudotojų auditorijoms

Nutarimo projektas neprieštaruoja Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, neprieštaruoja Europos Sąjungos teisės aktams.

Nutarimo projektas neperkelia ir neįgyvendina Europos Sąjungos teisės aktų nuostatų. Nutarimo projektas nėra notifikuotinas Europos Komisijai pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimo Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras taisyklių patvirtinimo“ reikalavimus.

Nutarimo projektas skelbiamas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS).

Atsižvelgiant į Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punkto nuostatas, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma nerengiama.

Nutarimo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Priėmus Nutarimo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

Nutarimo projektas teiktas derinti Ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai, Lietuvos mokslo tarybai, Lietuvos universitetų rektorių konferencijai, Lietuvos valstybinių mokslinių tyrimų institutų direktorių konferencijai. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija ir Finansų ministerija pastabų ir siūlymų Nutarimo projektui neturėjo. Finansų ministerija pažymėjo, kad neprieštarauja nutarimo projektui tuo atveju, jeigu visos lydraštyje nurodytos su narystėmis tarptautinėse mokslinių tyrimų infrastruktūrose susijusios išlaidos visu narystės laikotarpiu 2024–2028 metais bus dengiamos iš švietimo, mokslo ir sporto ministro valdymo sričiai patvirtintų bendrųjų valstybės biudžeto asignavimų. Į Teisingumo ministerijos ir Užsienio reikalų ministerijos siūlymus atsižvelgta. Nutarimo projektas darbo tvarka suderintas su Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupe. Kitos institucijos pastabų ir siūlymų nepateikė.

Nutarimo projektą parengė Ministerijos Studijų, mokslo ir technologijų departamento (direktorė Laima Taparauskienė, el. p. Laima.Taparauskiene@smsm.lt) Mokslo skyriaus (vedėjas Tadas Juknevičius (tel. + 370 615 35 915, el. p. Tadas.Juknevicius@smsm.lt) vyriausiasis specialistas Artūras Malysis (tel. + 370 614 66 945, el. p. Arturas.Malysis@smsm.lt).

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas, 1 lapas.
2. Lietuvos mokslo tarybos 2024 m. kovo 4 d. raštas Nr. 4S-928 „Dėl narystės tarptautinėje mokslinių tyrimų infrastruktūroje SHARE ERIC patikslinto plano projekto įvertinimo“ ir jo priedas „Narystės tarptautinėje mokslinių tyrimų infrastruktūroje plano projekto įvertinimas“, 4 lapai.
3. Narystės tarptautinėje mokslinių tyrimų infrastruktūroje SHARE ERIC plano projektas (patikslintas), 30 lapų.
4. Lietuvos mokslo tarybos 2024 m. kovo 8 d. raštas Nr. 4S-968 „Dėl Lietuvos narystės CESSDA ERIC plano projekto vertinimo“ ir jo priedas „Narystės tarptautinėje mokslinių tyrimų infrastruktūroje plano projekto apibendrinamasis įvertinimas“, 4 lapai.
5. Narystės tarptautinėje mokslinių tyrimų infrastruktūroje CESSDA ERIC plano projektas, 33 lapai.
6. Suinteresuotų institucijų raštai, 5 lapai.

Švietimo, mokslo ir sporto ministrė

Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė